

TEKST TIL BJØRN NØRGAARDS KONFERENCEOPLÆG ”BYER FOR MENNESKER, SAMFUNDET OG FREMTIDEN”

URBAN LAB KONFERENCEN DEN 21. SEPTEMBER 2017 PÅ FÆNGSLET I HORSSENS.

1.

ET GODT HUS KAN IKKE BÆRE EN DÅRLIG BYPLAN, MEN EN GOD BYPLAN KAN GODT BÆRE FLERE DÅRLIGE HUSE

Noter :

BILLIG BAGGRUND , Ingen tegnestue med mange ansatte, HR personer, kommunikations personer, IT-medarbejdere etc. Det er ikke kun hospitaler der har kolde hænder

FORUDSÆTNINGEN : BILLEDERNE

En by plan kræver en vision for byen, der udspringer af en vision for mennesket, samfundet og fremtiden.

I efterkrigstiden til 80'erne var det velfærdsstaten læs Kaj Ove Petersens Konkurrencestaten, som forsøger at beskrive de faktiske forhold.

Visionen om velfærdsstaten er drømmen om et solidarisk samfund, der forudsætter en engageret, oplyst og idealistisk borger.

I start 70'erne får denne vision problemer, og den neoliberalistiske vision udbredtes til alle samfundsområder i løbet af 80'erne og 90'erne, cooperate governance, new public management osv. især af Margeret Thatcher og Ronald Reagan senere Blair og Lykketoft. Konkurrencestaten er vor tids vision, tidsånd, der forudsætter det opportunistiske menneske, individet skal sætte egeninteressen først, da staten antages at være summen af egennytte, staten er en virksomhed, det handler om at skære omkostninger og maksimere PROFITTEN, det er ikke de demokratisk valgte politikere der skaber visioner, men Mckinsey og Goldman Sachs.

Derfor ser byen idag ud, som den gør.

Karl Marx og Adam Smith sammenblander ifølge Hannah Arendt, handling, fremstilling og produktion.(Adam Smith mener at kunstnere er uduelige parasitter, Karl Marx mener ingenting)

Idag har erfaring og håndværk dvs. fremstilling (work, werk, virke) ingen plads i byggeriet.

Et hus i dag produceres som en forbrugsvare, købt og smidt væk, og finansieres kortsigtet.

2.

BYPLAN - BYRUM - HØNEN OG ÆGGET

BYPLAN - HUS - HELHED OG DELTALJE

BYPLAN - SKAL - PROFIT OG MENNESKE

Byplanen og de byrum byplanen danner har, som det ses af den efterfølgende hurtige lidt tilfældige billedserie, skiftet voldsomt gennem tiden.

Det der må overvejes, er den megen snak om byrum og tilsvarende stilhed om byplaner, som ingen vil have, for ikke at tale om Landsplaner, først bygger konkurrencestaten sin areal og profit maximere bydel, derefter skal ulykken legitimeres af nogle arkitektoniske og kunstnerisk æstetiske øvelser...

Altså hvad bør komme først, en god byplan indeholder vel gode byrum.

Byplanen skaber rammen for husene og husene skaber rammen for byrummene.

Da byerne skal konkurrere med hinanden, skal arkitekternes huse rumme så mange kvadrater som muligt eller umuligt, udtrykket er primært kvantitet, og så skal huset være så spektakulært som muligt, Herning skal have det højeste hus, Århus det mest specielle hus på havnen, og København overgå dem begge.

For en billedhugger ligner det ofte forvoksede skulpturer fra 50'erne og 60'erne, og bybilledet et byggemarked.

Det svære er ikke at lave et ikonisk spektakulært hus, men et almindeligt godt hus af høj æstetisk værdi der ser ud som om, det altid har været der.

Et man både kan gå forbi i sine egne tanker eller stoppe op og beundre.

(Tørring Gymnasiums rektor om en udsmykning af Arme og Ben: det skal være noget særligt, men jeg gider ikke høre om det hver morgen hos bageren)

Byplan i Københavns kommune består lige nu i at fylde huller ud, i en skala der stikker voldsomt ud fra bybilledet, at bygge stort i Nordhavn, Sydhavn og Ørestad kan give disse bydele deres karakter, men midt i den eksisterende by kræver det stor omtanke.

Især er det her et problem at huse tegnes digitalt, de mister sansen for materialitet og proportioner, de rammer gade niveau som de starter i toppen, mod gade skal skaleres til mennesket mod byen skaleres til de omliggende huse, vi skal bygge byer til mennesker ikke diverse bygherrers ambitioner.

3.

MILJØ - MATERIALER - LEVETID / ERFARING

MILJØ - INDEKLIMA - MENTALT / FYSISK

MILJØ - ÆSTETISK - DET SKØNNE / SJÆLEN

Termokandehuse, High tech, at beregne sig til en bedre verden.

Hvor der i 50erne var nogle hundrede materialer på en byggeplads, er der idag flere tusinde.

Hvor håndværkets erfaring gennem generationer kunne bedømme kvaliteten af træ, sten, mørtel, maling etc. er der idag ingenørens beregninger og producentens datablad.

Hvor leverandører tidligere gennem generationer havde produceret byggematerialer og kendte deres produkter skifter de idag ejere, navne, åbner og lukker hurtigere end huset bygges.

Mange af disse materialer påvirker både beboerne af husenes mentale og fysiske tilstand, interessen for at få profit er stor, interessen for menneskets velbefindende i disse materialer er beskedent.

Der til kommer at disse eksempler som billederne vil vise, der har levet i rigtig mange år netop bygger på erfaring, indsigt, håndværk, traditionelle materialer og metoder.

Selvfølgerlig skal kunsten og arkitekturen bruge de nyeste teknologier og de digitale muligheder.

Men da over 50 % af et samlede CO2 forbrug kommer fra bygning af huset, er det klart at jo længere et hus kan leve jo lavere er dette forbrug, vi forsker i nye materialer, det er der penge og prestige i, men vi burde også forske i traditionelle teknologier og materialer, i både kunsten og arkitekturen.

Et hus bygget i jord vender tilbage til jorden.

I Akademiet diskuterer vi det skønne er det sande, ikke forstået som det pæne og det rigtige, men som erkendelse af verden og os selv gennem sanserne.

De digitale teknologier og deres forbrugsrettede produktion skyder sig ind mellem vores sanser og den verden vi lever i og mellem de huse og den kunst vi skaber. Vi skal erobre verden tilbage med vores sanser, vi skal fortælle de nye teknologier, hvad de skal, de skal ikke fortælle os, hvad vi skal.

Af jord er vi kommet, til jord skal vi blive.

4.

FORURENING - STØJ - HØRELSE

FORURENING - GRIMT - SYNET

FORURENING - KROPPEN - FØLELSEN

(DERTIL SKAL BYEN OGSÅ LUGTE GODT OG SMAGE GODT)

Forurening er politisk noget med CO2, partikler, det agrokemiske landbrug, mikroplast etc. og det er vigtigt.

Men for menneskets daglige liv er påvirkningen fra støj, lyd, grimme store reklamer, dårlige byggerier og byrum, og de materialer vores krop møder af afgørende betydning, her har kunsten og arkitekturen et stort ansvar.

Kort har billederne vist det, vi kalder kunst og arkitektur fra rituel mystik over antikken og renæssancen videre i oplysningstiden og national romantik, for at ende i det moderne rum, vi lidt endnu befinder os i.

Kunsten har gennem tiderne været en del af byrummet på overordentligt forskellige præmisser, forskellige tiders idealer og tidsånden giver det, vi nu kalder kunst radikalt modrettede udtryk, alligevel har det mening at "kalibrere" over tid, uden at vide hvorledes begrebet kunst har dannet sig, kan vi ikke videre udvikle begrebet, så det stadig har sin egen form og substans.

Uvidenhed er ikke en dyd, der står skrevet "Viden er magt" derfor fører tidens dominerende magt de globale monopoler krig mod hukommelsen, jo dummere vi bliver jo mere forbruger vi.

Billedkunstens vej fra at være integreret i myter ritualer, til antikkens idealer, til sit dybe sammenspil med middelalderens kirker, og hos konger og fyrsters i en repræsentativ rolle, til med klassikken og oplysningstid at blive en selvstændig erkendelsesform, som blev nationalstatens vigtigste metode til at skabe i national demokratisk identitet, inden det egentligt moderne løsriver kunsten fra alt.

Hvad skal kunsten i konkurrencestaten, utallige mener vi skal tjene dette eller hint gode formål, det skønne som en særlig måde at erkende verden på er blevet uklar og tåget.

Når vi taler om kunstens funktion i byrummet og i samspil med arkitekturen, kan vi nævne monumenter, udsmykninger, kunst i det offentlige rum, stedspecifik kunst, kontekstuel kunst, relationel kunst, integreret kunst, temporær kunst, event kunst, og på det seneste identitets kunst. Der uddannes snart flere kuratorer, kunsthistorikere osv. end kunstnere, de definerer sammen med markedet stadig strammere rammer om kunsten, begrebet readymade er skamredet udover alle begrebets muligheder, begrebet den sociale skulptur, defineret først af J.B. , hviler på en engelsk oversættelse -"The social sculpture", men på tysk bruger Beuys udtrykket "Die soziale Plastik", og på tysk er begrebet "Plastik" der hvor skulpturen formes i voks, ler eller gips, det er kunstens formbare princip, at modellere samfundet ud fra kunstens intuitive æstetiske formbegreb, han mener, ikke at kunsten skal påklæbes alverdens politiske etiketter.

Ideen fik han da billedhuggeren Wilhelm Lehmbruch før sit selvmord inden 2. verdenskrig udtalte "kunstens form opstår når samfundet trykker på kunsten", så mente Beuys at kunsten kunne trykke tilbage, dette kunstens tryk på samfundet er "Die soziale Plastik", og med Hannah Arendts udsagn "konsekvensen af et menneskes handlinger er uforudsigelige" er det da "Die soziale Plastik"s altså kunstens vigtigste opgave i byrummet, at skabe plads for denne uforudsigelighed , ved at trykke tilbage på en inhuman bystruktur